Pagini bucovinene

ANUL III nr. 4 (28)

APRILIE 1984

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf — Acad. ION COTEANU

O limpede dovadă de mare vrednicie

Despre limba română se poate vorbi ca despre mamă sau despre iubită, ca despre fii și fiice, nepoți ori strămoși, ca despre întregul nostru suflet, cel din fiecare zi și cel din visurile îndrăznețului viitor. Ea stă în imaginile lumii din afară și în cele din nemărturisitul adînc al minții. Ne însoțește în știință și în conștiință, de la naștere pînă la moarte. O cîntă, au cîntat-o și o vor cînta poeții, căci o trăim, o mîngîiem și i ne supunem. I se cuvine dragostea, i se cuvine respectul, i se cuvine învățătura tuturora, de la mic și pînă la mare.

Dar — ar putea pretinde cineva — toate limbile au astfel de virtuți și de drepturi. E adevărat ! Numai că pe a noastră o aflăm din veac în istoria și cultura poporului, întovărășindu-i credința nestrămutată în unitatea lui spirituală căreia i-a devenit cunună. De aceea, cînd au intrat pe scena istorică a lumii moderne, scuturîndu-se de complexe, într-un ritm și cu un entuziasm nemaiîntîlnit altundeva, românii au făcut din graiul lor simplu de atunci instrumentul eficace pentru orice pretind acum cultura și civilizația universală. Totul în mai puțin de o sută de ani. De la sfîrșitul secolului al XVIII-lea la sfîrșitul secolului trecut !

Nu-i oare aceasta dovada limpede de mare vrednicie ?

SINTEZE

I. Drumul prin literatură

Cînd George Călinescu își alcătuia monumentala Istorie..., literatura Bucovinei se afla încă într-o stare care i-a permis criticului s-o sancționeze fără echivoc, apreciind doar „buna frămîntare culturală" de aici. Explicația găsită de critic atunci nu se mai poate susține astăzi. În fond nici criticul nu și-a propus să analizeze intim modestele realizări ale literaturii bucovinene din acea vreme. O atare întreprindere, din perspectiva cunoașterii nuanțate a evoluției fenomenului cultural bucovinean, se impune însă în momentul de față. Cu atît mai mult cu cît, se pare, afirmațiile lui George Călinescu, acționînd fatidic, s-au constituit o bună bucată de vreme într-unul din „complexele" literaturii acestui spațiu. Din acest punct de vedere, o istorie socială mult mai severă decît din alte zone ale țării explică în bună măsură „Limba peltică" (Titu Maiorescu) a scriitorilor bucovineni în momentul în care geniul eminescian se afirmase deja și mai apoi — în perioada interbelică — preluarea fără discernămînt a unor modalități și curente din literatura universală. Un efort de „sincronizare" cu mișcarea literară din întreaga țară pe de o parte, cu literatura universală pe de altă parte este detectabil de-a lungul întregului parcurs al literaturii din Bucovina. Fără îndoială, el nu este suficient pentru afirmarea unor valori. Literatura, ca toate celelalte arte nu poate fi complinită cu explicații în lipsa obiectului în sine — opera. În fapt, scriitorii bucovineni s-au aflat, după război, în fața a două „complexe". Unul generat de transformările social-economice înnoitoare și un altul de ordin cultural, izvorît din aprecierile deloc favorabile ale lui George Călinescu.

O altă latură a infirmării aserțiunilor critice la care ne refeream la început se constituie din însăși realitatea literară a Bucovinei de astăzi. Aceeași mică regiune despre care vorbea reputatul critic probează astăzi un fenomen literar deloc neglijabil a cărui cuprindere și complexitate vizează întreaga viață literară contemporană.

Fără ostentație, se poate afirma, în acest moment al bilanțurilor, că perioada postbelică este epoca de afirmare și de maturitate a literaturii bucovinene. Dacă pînă în 1944 era de apreciat doar „buna frămîntare culturală", ultimii patruzeci de ani permit identificarea etapelor evoluției literaturii române în chiar numai operele scriitorilor din această parte a țării. O epocă a eliberării de complexe și a unor opere de referință, atît în proză, cît și în poezie.

Impactul literar din primele două decenii postbelice surprinde proza prin puțini scriitori bucovineni în activitate (Poezia, la care ne vom referi într-un alt număr al revistei, beneficiind de un cap de afiș — Nicolae Labiș — va avea de la bun început un traiect valoric deosebit de cel al prozei). Concesiile făcute unor concepții dogmatice sînt inerente. Unele lucrări semnate de Eusebiu Camilar, Dragoș Vicol sau Mircea Șerbănescu în această perioadă ilustrează cu prisosință căutările prozei românești în general. Desigur, nici una dintre scrierile apărute acum nu pot fi citate printre acele piese — puține, de altfel — purtătoare de valori autentice. Schematismul, optimismul lozincard, șablonul structural și expresiv, linearitatea subiectelor și a personajelor, idilismul pueril, didacticismul ostentativ sînt cauzele unui surogat literar necesar poate fiecărui autor în parte, cititorului și chiar criticului avizat pentru o mai rapidă trezire la realitate. O „criză" din care literatura română avea să revină moralmente fortificată de experiența nonvalorii.

Deceniile de după 1960 înregistrează fireasca și rapida revenire a literaturii la nivelul posibilelor comunicări valorice cu trecutul. Pentru Bucovina, anii aceștia semnează actul de naștere a adevăratei literaturi. Scriitorii tineri sînt cei care înving nu numai complexele provinciale, dar și pe cele ale crizei anterioare. Faptul trebuie pus în directă legătură cu fenomenul politic din țara noastră.

Implicarea politicului în artă, deschiderea unor nebănuite orizonturi ale libertății actului de creație și în expresie sînt premise ale unor acumulări fără precedent. Urmînd îndeaproape istoria politică a țării, literatura îi înregistrează drumul ascendent. Larga democratizare a tuturor compartimentelor existenței societății noastre de după 1965 are influențe benefice asupra literaturii, care devine la rîndu-i element politic și politizant prin dobîndirea de noi și noi valențe ale obiectivării necesare procesului de zugrăvire realistă a istoriei. De aici extraordinarul interes al marelui public mai ales pentru romanul ultimelor două decenii care nu mai este o simplă radiogramă a epocii, un roman care înregistrează pasiv evenimente politice și sociale, ci un principiu activ al autocunoașterii unei societăți.

Se explică astfel de ce numele unor scriitori precum Platon Pardău, Pan Solcan, Ion Țugui, Norman Manea, Vasile Andru, Radu Mareș, Onu Cazan, Ion Filipciuc nu sugerează astăzi nici unui cititor izuri provinciale. Dimpotrivă, toți cei menționați, precum și alții la care ne vom referi pe parcurs, au marcat la apariția unora din cărțile lor momente de inedit consemnate deosebit de favorabil de critica literară și căutate fertil de cititori. Or, reacția cititorului în fața prozei ar trebui consemnată chiar înaintea criticii, întrucît ieșirea prozatorului în lume se face în primul rînd de dragul cititorului.

Totuși, o radiografiere critică a prozei ultimelor decenii permite, în chiar evoluția acelorași scriitori, dar și a tuturor în

(continuare în pag. IV)

Octavian NESTOR

Ion GRIGORE : „Ionică"

URARE CĂTRE COLINDĂTOR

Aducătorului acestor rînduri
gînd bun ziua și noaptea
Aproape de începutul anotimpului
o urare de ani și de — cum spuneam —
Lilieci aprinși în april

Mi-e foame zice unul apoi celălalt
bate vînt aspru dinspre deșert — arde
Tineri fiind cîtă poezie
în nisipul acesta migrator și liber !
Aducătorului ani mulți și zăpadă pămîntului.

Ion HURJUI

APRILIE

Triste sunt semnele de întrebare
asupra a ceea ce știm
dragostea oricît e de mare
o s-o sfîrșim

nici moartea n-o să fie altfel
nici noi n-o să fim robii ei
cu niște mîini de oțel
o să-i găsim șapte chei

trece și lumea deasupra noastră
pe o alee într-un parc mort
cerul cu bolta-i cea prea albastră
ni se așterne ca un vechi cort

Nicolae PRELIPCEANU

LIMBA NOASTRĂ (8)

Limbă literară și unitate lingvistică (2)

Dialectele, *deși în cazul limbii române nu sînt atît de deosebite între ele ca acelea ale altor limbi, reprezintă rezultatul tendinței de diversificare lingvistică și „divergențele" dintre ele pot crește dacă nu există instituții menite să le controleze, atît cît este posibil, firește. Existența aspectului literar al limbii comune și cultivarea lui prin instituțiile de stat, între care școlii de toate gradele îi revine un rol însemnat în această privință, apoi mijloacelor de comunicare în masă, specifice epocii moderne (presa scrisă și aceea vorbită : radioul, televiziunea), fără să înlăture dialectele din comunicare — căci ele rămîn valide în mediul familial și în cercuri sociale de amploare locală —, le restrîng totuși sfera de folosire. Sub raport științific, dialectele trebuie studiate, particularitățile lor sînt de înregistrat și de conservat în monografii și arhive fonogramice, ca aspecte distincte din perspectivă geografică ale celui mai proteic component al patrimoniului național, limba vorbită de întregul popor — rostirile, cuvintele, formele și combinațiile acestora din urmă, specifice fiecărui dialect sau grai, fiind corecte în locul și în mediul social unde ele se folosesc prin* tradiția culturală locală.

Dar nu mai puțină importanță este de acordat limbii literare, *expresie a unei culturi unitare la scară națională, folosirea și extinderea acesteia pe spații geografice și în medii sociale variate exprimînd* gradul de civilizație lingvistică *a vorbitorilor.*

Nici limba literară nu este complet omogenă, ci prezintă varietăți în funcție de specificul activității sociale în cadrele căreia este folosită, varietăți numite stiluri funcționale, *dintre care cele mai importante sînt stilul beletristic, stilul administrativ-juridic și stilul tehnic-științific. Dacă primul este mai deschis la diferitele aspecte „interne" ale unei limbi (limba veche : graiuri, dialecte, argouri, jargoane), ultimul este deschis influențelor externe (exercitate de alte limbi), creînd prin aceasta o punte către comunicarea interlingvistică, între vorbitorii de limbi diferite. Pînă în sec. al XVIII-lea normarea lingvistică era îndreptată în special spre „interiorul" limbii române, cum o dovedește atitudinea traducătorilor de texte eclesiastice ; o dată cu a doua jumătate a aceluiași secol orientarea în consolidarea limbii române literare moderne se îndreaptă spre „exterior", prin Școala ardeleană, care acordă o mare importanță limbii latine, motivația fiind nu numai culturală, ci și politică (referindu-se la romanitatea limbii noastre, la continuitatea poporului român în Carpați și la Dunăre și la unitatea lui în toate cele trei principate românești), și prin orientarea unei părți din boierime și a burgheziei românești incipiente, la sfîrșitul sec. al XVIII-lea, spre cultura și limba franceză, achizițiile lingvistice rezultate din astfel de contacte avînd drept consecință îmbogățirea spectaculoasă a* limbii noastre literare *și, prin aceasta, facilitarea contactului europenilor cultivați cu limba și cu valorile culturii românești. Sincronizarea cu Occidentul european, postulată de Lovinescu în ceea ce privește civilizația românească în general și literatura română în special, fusese aplicată* avant la lettre *în ceea ce privește limba noastră literară.*

Constantin DOMINTE

A PRIVI

Meditația ca supremă rostire

Un spațiu ce te primește în ambianța operelor sensibilității artistice este totdeauna locul în care intri, întîi de toate, în „polemică" cu tine însuți. În care, ca un reflex, meditația e supremă rostire. Unica șansă de a te întreba și a înțelege. Fiindcă numai întrebările au privilegiul unui răspuns. Și, atunci cînd ți le pui, aspiri la limpeziri. La dreptul de a aparține celei mai adînci zone a spiritului uman. Altfel, prezența în fața creației ce mărturisește har și autentic e un gest aproape mort. Un gest care seamănă cu teama de a deschide o carte, pentru a nu te contamina de viața ei.

I-am văzut pe mulți în Galeria de artă a municipiului nostru. Singuri sau alături de cei care, supuși de taina culorii în care mai lucra sufletul lor, îmi păreau nefiresc de „vinovați". Ei înșiși mistuiți de întrebări. De parcă aici și-ar fi cucerit partea de natură în care se poate respira. Totul se petrece, de fiecare dată, într-o liniște numită respect. Sau poate mai mult. În această tăcere, sinceritatea în fața artei încearcă să deslușească, să descopere neliniștea ce vine din arderi nepereche.

Cu o vreme în urmă, în acest spațiu dăruit oamenilor Sucevei cu sentimentul că-l meritau demult, liniștea s-a numit — și a fost — o limpede ipostază a respectului pentru creațiile plastice ale lui Ion Grigore. Un împătimit al culorii ? Cu siguranță. Dar și un suveran al ei. Întrucît știința de a „țese" culoarea — totdeauna vibrantă — în imagini vine dintr-o inefabilă exprimare a personalității artistice, dăruind ochiului și inimii clipa unei neasemuite bucurii. „Citindu-i" Operele, parcă te afli acasă. Împreună cu bătrînii, cu voievozii, cu case și arbori sănătoși, cu monumente și omături. Și cu Ion Grigore. Oarecum tăcut, cu sufletul dus în lumea din preajmă și din veacuri, să se împace cu el însuși într-o altă izvodire a sensibilității, într-o altă rostire a culorii.

Cîți și cît am meditat, în liniște, în fața tablourilor sale ? Greu de spus. Mulți însă revin în ambianța aceleiași Galerii, își pun întrebări — fără ele, în noi nu ar viețui decît suficiența —, rememorează, cheamă imagini care, acum, cinstesc alte locuri sau se află pe șevalet, în alcătuiri ce se vor ale eternității. Pentru că, aici, trăiește ceva din crezul întru frumos și biruință peste timp al lui Ion Grigore, atît cît l-au putut onora simezele unei încăperi prea mici pentru marele gest al trecerii cu gîndul și simțămintele prin orizontul de lumină al artei. Trăiește ceva din neodihna pictorului, din întruparea ei — ca o flacără curată — în creații ce nu mai sînt ale lui. Fiindcă le purtăm în noi.

Ion PARANICI

SCUTUL MEMORIEI*)

Cu *Armura solară*, Ion Beldeanu se include ferm în categoria poeţilor ce abolesc iluzia lirică, necercetat de aici un complex, strident la unii confraţi de generaţie, de a ajunge din urmă ultimele inovaţii poetice. Opţiunea sa, evidentă şi în volumele anterioare, dar acum totală şi programatică, ţine de integrarea în marea şi inepuizabila familie a neoromanticilor, care face breşe şi în ultima generaţie. În fond, „armura solară" pe care o arborează este poezia, înţeleasă ca lumină şi căldură, strălucire în negurile crepusculare ori nocturne ale stărilor de suflet autumnale, dogoare pe zăpezile anotimpului unei vîrste din ce în ce mai apropiate.

Dar poezia pentru Ion Beldeanu nu este deloc platoşă invulnerabilă la săgeţile timpului (ca la clasici), ci doar cămaşă de mire al singurătăţii, mod de rostire a singularizării romantice: „Noi venim de departe dintr-o / Altă fereastră a timpului prin care / Foşneşte trifoiul şi mireasma podului / Suspendat între cariatidele verii" şi cale de evadare către un anotimp revolut: „Deschide fereastra cuvîntul / Se aprinde în porţile zorilor / Năvală dau caii de purpură / Răvăşind dimineaţa miresmelor". Poziţia aceasta impune abolirea prezentului, în fond negarea lui, întoarcerea nostalgică în trecut, pe itinerariile unor mirabile incendii ale sinelui, către un Eldorado al erosului şi, la polul opus, neliniştea dublată de voluptatea tristeţii, a unui viitor al declinului, sigur, previzibil şi imaginabil în infrastructura lui. Între tumultul verii şi liniştea iernii se interpune însă prăpastia de neguri şi brume a prezentului — o toamnă fără virtuţi: „Neliniştitele drumuri prin curata cîmpie / A zilei peste care se scutur elitre / Adevăr al aşteptării şi ploaia ce / Seamănă vrăbii în gură de fluier / Există acea mînie cînd vara / Devine poveste-n cămaşă de plumb / Ca şi cum strigătul meu ar reteza / Cuţite prin ferestrele casei pustii // Trebuie să fii acolo în miezul străveziu / Al întîmplării între inelele / Mohorîtelor tăceri să-mi auzi braţul / Rămas ca o vîslă zvîrlită pe ţărm". De această suspendare a timpului care este prezentul se teme poetul: „Gîndeşte-te: cine sparge orele goale / Cu vremea confuză atîrnînd zdreanţuită // Dincolo de clepsidra acestor cuvinte / Picotind printre blînde nimicuri", de ea se apără cu singura armă compatibilă cu poezia — amintirea; dar scutul — memoria — are la Ion Beldeanu avers şi revers, pe o faţă figurînd efigia cuplului erotic pierdut în trecut, iar pe alta peisajul calm al zăpezilor viitoare. Trecutul este „vară nebună hohotind peste tei", unde nopţile sînt luminate de stele şi de felinarele florilor de salcîm, iar „moartea chiar moartea-i un basm oarecare". Poetul rememorează o grădină a Paradisului îmbibată de o blagiană atmosferă de taină; acolo cuplul reface marea aventură a inocenţei primordiale: „O, clopotul ploii şi albe sulfine / Neştiutori noi fi-vom cu fire amare / De iarbă în dinţi spre vară intrînd / Pereche curată-n grădini măsurată // Nimic nu se pierde din tainele mari / E gîndul acum e rostul tăcerii / Sufletul cîntă pe harpe de pace / Şi-alege din toate o părere de viaţă". Starea aceasta generează epitalamuri care nu pot să nu fie sentimentale, dar rămîn poezie datorită suportului metaforic dens şi suplu care le susţine şi unei tensiuni senzuale bine strunite: „Dimineaţa clatină candeli / În trupul iubitei căldura şi / Vrajă adună întîmplarea / Prin care trec ca trece / Umezindu-şi coroana nimirii / Sub copleşitorul dangăt floral // Tu pentru rod hărăzită / Acesta e aburul veşniciei / Aripi de pace bat dinspre copacul / Amintirii în care îţi / Voi prinde cea mai frumoasă / Cunună de smirnă". Impresionează plăcut la aceste poeme de dragoste, care, cantitativ şi calitativ, dau nota caracteristică a volumului, unitatea de tonalitate lirică, ambitusul amplu şi cromatica delicată, rareori întreruptă de stridenţe metaforice parcă înadins căutate.

Reversul scutului cuprinde, după o expresie a poetului, „povestirea viitorului", adică edificarea lui nu după capriciile fanteziei sau meandrele fricii, ci riguros, prin opoziţie cu trecutul, ca „un balans de zăpezi ridicat lîngă suflet". Aici timpul se rarefiază şi curge mai lent, obiectele care populează spaţiul poetic se fac hieratice şi dobîndesc o putere ocultă, fiinţa se supune fără zbateri unei fatidice linişti: „Vîntul încearcă fereastra: aici / Pare a spune e scoica albastră / Şi marea promisă a fi căpătîi // Pleacă-te malul vuieşte sub zid / Numai el statornic biciuie caii de noapte / Prin zăpezi cu nesomn galopînd // O să te-ajungă cu limbi ascuţite / Îţi va secera casa şi gîndul / Punţi neîncepute-n uitare suind // Numele meu vai scut prea fragil".

Astfel *Armura solară* se constituie din două spaţii poetice distincte, aflate într-o romantică stare de opoziţie, despărţite de un teritoriu în care liniile de forţă ale celor doi poli se anulează generînd o stare de vid: „Păsări tîrzii înotau către sud / Lumina murea prelinsă-n seminţe // Mă depărtam şi nu ştiam ce mişcare / Toarce ascunsă...".

Tot de sorginte romantică este retorismul accentuat crescînd cîteodată pînă la diapazonul tiradei; poetul oficiază cu bună ştiinţă şi cu nedisimulată voluptate, ceea ce se simte, după părerea noastră, fără a dăuna, la toate nivelele comunicării poetice. Tot la fel acţionează un manierism supravegheat constînd în fracturarea discursului liric şi a structurilor prozodice. Efectul ar putea fi totuşi dăunător dacă n-ar fi echilibrat de un metaforism cu deschidere foarte largă, eliberat de orice prejudecăţi ale logicii, posedînd o apreciabilă forţă de şoc.

Armura solară, volum construit cu meşteşug matur şi pedanterie dovedeşte o ascensiune sensibilă a poeziei lui Ion Beldeanu, un definitiv act de prezenţă în cîmpul poeziei noastre contemporane.

---

*) Ion Beldeanu, *Armura solară*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1983.

FORŢA INOCENŢEI*)

Şi poezia lui Cătălin Ciolca emană tot dintr-un suflet funciar romantic; nota ei diferenţială pare a consta din transportarea unor teme specifice romantismului direct în cîmpul de forţă ontologic şi liric contemporan, după aspirarea, din zbor planat, a unor sugestii din estetica simbolistă (de la Mallarmé, dar nu numai) şi după ocolirea cu grijă a convulsiilor poeziei primei jumătăţi a veacului nostru. Rezultatul este poezia de o transparenţă netrucată, în care respectivele teme, copleşitoare în masivitatea lor, sînt expurgate de canavaua fenomenală, eliberate din recipientele structurilor închise şi lăsate să plutească liber, aparent fără o ţintă precisă, dar vizînd, în fond, spaţiul înalt al ideii. Poemele capătă astfel fluiditate, de fapt, o benefică imprecizie: sub aparenţa tranzitoriului, a surprinderii clipei, ele caută să descopere nexul revelator dintre individual şi universal, să realizeze saltul din experienţa individuală, aproape incomunicabilă, în atemporal.

Tema romantică a însingurării, a izolării artistului, este motivul fundamental din **Discursuri şi peisaje** — discursurile fiind, în marea lor majoritate, solilocvii — dar nu este împodobită nici cu romantica aură luciferică, nici cu orgolioasa damnare simbolistă, neavînd o sursă metafizică ori socială. Vocaţia de eremit, însoţită de cea, voluptoasă, a suferinţei şi a umilinţei, se leagă nemijlocit de asumarea conştientă a misiunii de comunicare orfică a esenţei lumii, aprioric imposibilă şi datorită inaccesibilităţii codului (dintru început întors în sine) şi pentru că instrumentul ales — cuvîntul — este imperfect; vinovăţia, deci, îi aparţine poetului în exclusivitate. Condiţia lui este cea a **Trecătorului**: „Trecătorul acela ciudat / cum taie noaptea / făcîndu-şi drum din strigătul lui // Cu ochii însîngeraţi / înnodaţi în batistă // Şi gîndul care îi aleargă înainte / ca un cîine de pază // O şi braţele sale / rupte de trup / de o parte şi de alta // Cu ce stranie nepăsare / spune pietrelor // Umbra aceea / care nu atinge aerul / nici pămîntul // Trecătorul care taie noaptea / cu un baston uşor / lovind zidurile / viaţa". Acelaşi mod de a gîndi destinul artistului generează un nuanţat poem (vag kafkian) despre fatalitatea damnării, al cărei resort ţine tot de împlinirea vocaţiei: „...şi cine poate crede / că te-ai rănit în vis / cu un cuţit foarte ascuţit, / încercînd să descojeşti o portocală, // că acesta este sîngele tău, bietul tău sînge, / care curge fără oprire", damnare care nu exclude, ba mai mult, presupune menirea mesianică; poeţii sînt neamul înainte-mergătorilor purtători ai „flamurii sacre a neprihănirii şi dragostei", gata pentru jertfirea de sine, pregătiţi să cadă, la capătul drumului, într-o „veselă vale albastră", dar fără a afişa eroism, fiindcă numai celor aleşi le este dat a-i vedea pe cei ce se-mplinesc prin sacrificiu „zburînd ori plutind peste ape" (**Hermetism**).

Motivele meditaţiei asupra condiţiei poetului şi finalităţii poeziei comunică între ele, ciclul „discursurilor" constituind un vast poem pe această temă; reflecţia asupra goanei după himera frumuseţii face corp comun cu cea asupra funcţiei purificatoare a poeziei, a infinitelor şi, totodată, insesizabilelor ei puteri: „să nu ne înşelăm însă cu bună ştiinţă / ploaia nu începe şi nu se sfîrşeşte într-un loc / anume ba chiar nu începe şi nu se sfîrşeşte / uite abia acum abia acum / înţelegem ce bine este că nu am ajuns că / încă nu am ajuns şi de altfel nici nu se poate / pînă acolo unde încep sau se sfîrşesc / ploaia şi celelalte ploaia şi celelalte" (**Ploaia şi celelalte**).

Peisajele, al doilea ciclu al volumului, sînt elegii la paradisul pierdut al copilăriei în două ipostaze distincte: ca reconstituire a unui spaţiu închis definitiv în memorie şi ca recuperare a acelor irepetabile stări de suflet fluide — miraculoasele suspendări — pluriri în etern — pe care numai copilul le poate trăi: „Pe un deal foc de vreascuri arzînd / Departe, primăvara călare pe-o mătură urca / Să fi fost înspre seară atunci, iar aerul ţipa / Ca un val, poate ca un val care ar ţipa. //...// Ardea un singur foc, acolo, departe, / Atît de departe ca o voce răspunzînd undeva / Şi un singur copil aruncînd vreascuri, în marte, / Şi flăcările subţiate de vînt şi cam aşa ceva". (**Peisaj**).

Starea de vulneraţie este izvorul poeziei acestui volum straniu, de o blîndeţe tentaculară, saturat de inocenţă şi modestie. Cătălin Ciolca este poet dintr-o stirpe aproape stinsă în zilele noastre.

Mihail IORDACHE

---

*) Cătălin Ciolca, **Discursuri şi peisaje**, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1983.

PROFESORUL

Universitatea ieşeană a impus mari personalităţi în lingvistica românească. Ajunge să amintim numele lui Philippide, Iorgu Iordan sau Gheorghe Ivănescu pentru a sugera imaginea unui arc de aur între două secole.

Descendent şi beneficiar al unor mari înaintaşi, profesorul universitar Gavril Istrate şi-a dedicat activitatea, în mod constant, descifrării tainelor limbii noastre; de predilecţie, limbii române literare. Preocupările lingvistice ale universitarului de la Iaşi încep de timpuriu. Ele vor însuma în curînd o jumătate de veac.

Încă de la vîrsta de 21 de ani, Gavril Istrate publică frecvent articole unde interesul pentru studiul limbii coexistă rodnic cu dragostea pentru literatură.

Totuşi, de la „Recenzie pentru Nicolae Drăganu", din 1935, pînă la volume de sinteză precum „Limba română literară", sau „Originea limbii române literare", predominanta se dovedeşte a fi aceeaşi: lingvistica.

Gavril Istrate construieşte argumente inedite şi plauzibile pentru a demonstra că limba română literară îşi are obîrşia în Transilvania. Convingerea lingvistului este exprimată fără echivoc: „Transilvania trebuie considerată vatra limbii române literare". Această convingere se bazează pe îndelunga analiză lexicală şi fonetică a textelor pre şi postcoresiene, pînă la literatura modernă. Autorul află multe puncte de sprijin în proza artistică, mai cu seamă în cea sadoveniană.

Vocaţia omului de catedră a consunat întotdeauna cu a cetăţeanului desăvîrşit.

Prin întreaga sa activitate, profesorul universitar Gavril Istrate imprimă lingvisticii româneşti modalităţi de studiu noi.

Îi dorim mulţi ani întru „creşterea limbii româneşti / şi-a patriei cinstire".

Gheorghe LUPU

DEBUT

CĂTRE ASFINŢIT

„Dacă am avea două suflete, pe unul dintre ele precis l-am vinde ca să-i putem întreţine pe celălalt. Din nefericire nu avem decît unul singur şi de prea multe ori îl vindem şi pe acela, neavînd cu ce să-l ţinem".

Pe uliţa pustie alerga un cal alb învîrtejind în urma copitelor un stol de frunze galbene, ameţite de brumele timpurii. Seara îşi tîra aripile peste dealuri, în tăcerea de aur a toamnei.

„De unde atîta linişte? A amuţit prea dintr-odată satul. Unde e vorbăria goală a lumii? Unde e gîlceava iute a vecinelor? Se schimbă lumea. Şi locurile se schimbă. Ca şi anotimpurile. Vine iarna... Vine iarna...".

Valea, care izvora dintre dealuri, de hăt departe, îşi cerea, mută, dreptul de a hoinări. Şi, şovăielnică, înainta păşind nevolnic, cînd spre dreapta, cînd spre stînga, ca un om ce s-a ridicat de la al multulea pahar, pierzîndu-se undeva printre arinii prea trufaşi ai luncii. Se cădea să fi spus măcar un „Rămas bun!"

„Crezi în văzduh? Eu cred. Sînt convins că nu minte niciodată. Îţi spune sincer cînd se schimbă vremea, cînd se scoală soarele, cînd cade bruma. E o sursă sigură, vrednică de încredere, de la care să primeşti informaţii...".

„Sus, pe vîrful dealului, sînt doi brazi. Oare ce gîndesc ei? E o poiană aşa de mare în jurul lor. Şi cresc multe flori vara. E un vis să stai întins pe un petec de muşchi proaspăt clătit de rouă şi să asculţi cum, deasupra ta, vorbeşte vîntul cu cetina. Dar eu nu înţeleg nimic. Vorbesc cifrat".

La capătul răbdării, soarele roşu căzu şi începu să se scufunde în pămînt şi piatră. Zorit, un uliu porumbar fulgeră cerul de la miază-noapte la miază-zi, fără timp de răgaz.

„M-am speriat degeaba. Ce păsări de pradă brăzdează cerul! Ţi-e tot mai frică să-l priveşti în ochi. Nici nu mai poţi şti ce poate cădea din senin peste tine. Dacă ar fi să ţi se ceară să renunţi la o parte din corpul tău, la ce ai renunţa?"

„Aş da capul!"

Şi luîndu-şi rămas bun, plecară la treburile lor.

Casian BALABAŞCIUC

DORU-MIHAI MATEICIUC

narcis

e timpul să te aducă valurile
te aştept aşa cum digurile
cercetează mareea

* * *

sute de scoici expiră valuri
mareea de cenuşă
diguri verzi
umbra unui catarg în respiraţia mea

lacul

lui Nicolae Labiş

lăsaţi-mă să viscolesc, să mîngîi brazii
daţi-mi drumul, nu voi întîlni nici un tramvai
lăsaţi-mă să rîd, să îngenunchez în noroi
să sorb ploaia înaltă, să mă înec în lacuri

voi închide nuferii în cutii de conservă
deasupra voi vărsa alcool, voi trăi ca la început
lăsaţi-mă să mă joc cu focul, să întreb
pămînturile
daţi-mi drumul, nu voi întîlni nici un tramvai

o viaţă de om

în ritmul tobelor chemînd la luptă
termitele construiesc clepsidre din bumbac
greierii rezolvă documente de iarbă
fiecare generaţie are o linişte anumită

deasupra hăţişurilor de fibre artificiale
într-un bumbac de mătase fosforescentă
pluteşte viermele cel alb, el trăieşte o mie de ani
apoi
este pus să scrie o carte despre duzi
şi e ars pe rug fără drept de apel

înserare

trupul mi se sfarmă a înserare
vai mie
vorbele spuse au riduri

telegramă

(poeziei)

iartă-mă fiindcă o spun (la oglindă):
trupul tău mă înspăimîntă
eşti începutul absenţei

să îndrăznesc

eşti singură ca un copac uscat
copiii îţi zvîrcolesc în sînge
să mai îndrăznesc să te sărut

poesia

departe în noapte
pe galerele tăcute
sîngele prinde a licări

requiem urban

baionetele amurgului împing sîngele
în afara trupului
copacii scot flăcări prin frunze
cenuşile curg încet dintr-un nor
sub geamuri zidite cu asfalt, umbra
gîngureşte încă

* * *

vietăţi din umed fosfor
colindă întunericul.
femei aprinzîndu-şi ţigările

poesia

intră goală în luminare
(fierbinţi
apele se grăbesc s-o ascundă)

ea este frumoasă şi nu există

şi totuşi,
înot împotriva curentului şi mă înec
încercînd să-i spun cît de mult o iubesc

● Nota poetică a cărții lui George Damian este dată tocmai de persistența acestui „tîrziu", nostalgic, desigur. Tîrziu e erosul, tîrzie e amintirea copilăriei, timpul, fără îndoială, se precipită mai cu seamă spre tîrziu și așa mai departe. Poemele, în această ipostază constantă, devin „nocturne", ori ziceri „de taină", „triste" în sens ovidian. Numai visele întorc timpul înapoi, dar nu pentru altceva, decît pentru conturarea iluziei infinitului. Trezirea din iluzie, doar ea, provoacă poetului o scurtă stare de opoziție. Cert este însă că George Damian, excluzînd din această mișcare ireversibilă tragismul, a obținut propria-i ieșire din negură, adică intrarea în poezie pe calea seninătății născută din cenușă. (*Valentin Tașcu*, Steaua, nr. 10/1981).

● Devenirea, maturitatea, iminența stingerii, privite cu o tristețe reținută, cu luciditate virilă, dau acestei cărți un aer de gravitate și ceremonie. Fiind mai ales incantație, o dureroasă victorie a ființei asupra „spaimei umbrelor", a „apelor stranii, fără țărmuri", poezia lui George Damian aduce în „pădurile de frig", „pe tărîmul neumblat" cuvîntul, cîntecul împotriva „umbrelor orbitor de adînci". (*Viorel Dârja*, Zori noi din 17 mai 1981).

● George Damian aduce cu acest volum de versuri o și mai profundă nuanțare a trăsăturilor lirice definitorii din cărțile anterioare : obsesia timpului scurs, nostalgia candorilor copilăriei, neliniștea unor iubiri neînțelese ori neîmplinite. Deși nu întrutotul nouă, metafora „căpriorilor albaștri" ai copilăriei reușește să creeze o anume atmosferă de nostalgie, un clar-obscur care cheamă parcă, tainic, spre lectură. (*Florentin Popescu*, România literară, nr. 18 din 29 aprilie 1982).

● George Damian „își aruncă sonda" deopotrivă în prezent și în istorie, ambiția lui fiind de a capta acele izvoare care leagănă în unda lor ființa neamului, mai ales fabulosul pămînt al Nordului. Trăim acum și aici, vrea să spună George Damian, o ureche a noastră este mereu deschisă spre strămoși, spre acei ctitori de țară și de monumente cu care ne simțim și cu care sîntem solidari. Repetata referință la străbuni tinde spre o integrare a vîrstelor revolute în prezent, spre o comunicare neîntreruptă cu trecutul. (*Nicolae Turtureanu*, Cronica, nr. 9 din 2 martie, 1973).

● Construit polifonic, prin reluarea în variante distincte a unui instrumentar simbolic sigur și convergent (toamna, amurgul, copacul, fluturele și alte cîteva, mai puțin frecventate), „Noapte de grație" dovedește o stăpînire matură a mijloacelor poetice și o conștiință limpede a resurselor de care dispune. Lirismul lui George Damian curge firesc în matca generației sale, fără pastișe, fără atitudini statuar-fotogenice destinate posterității, în afara oricăror tentații facile de a epata gustul comun pentru senzaționalul de orice nuanță. Deși lirica lui este, prin excelență, confesivă, e clar că el așează poezia deasupra propriei persoane. (*Mihail Iordache*, Pagini bucovinene, aprilie 1983).

● Deși în *Noapte de grație a lui* George Damian, cum însuși o spune, „A început să se facă tîrziu, / Orizontul a intrat într-un declin vinețiu" tăcerile vîrstei urcîndu-și mercurul la catul de sus al inimii, poetului i se întîmplă cel mai ciudat, mai fascinant eveniment, ca rîurilor aflate la capătul timpului și care mai găsesc puterea să se întoarcă spre izvoare : miraculoasa vindecare prin florile de tei : „Numai teiul, pe care l-am sădit / În fața casei noastre sub flacăra luminii, / Numai el, arborele acesta cuminte / Și cu flori mult aromitoare, o să izbucnească / Să-mi vindece toate stările, / Toate izbînzile — cuțite reci — / Arzîndu-mi trupul încă tînăr. / Astă noapte i s-au ivit florile / Și eu, nedormind, le-am ascultat răsuflarea...". (*Marcel Mureșeanu*, Zori noi, din 27 martie 1983).

● Poezii delicate, grațioase și de o tulburare discretă scrie George Damian în „Tîrziu în decembrie" (Junimea, 1981), în care își caligrafiază meticulos interioritatea fragilă, stările melancolice ori tristețea iremediabilă. Versurile sale sînt fine radiografii lirice provenite din anestezierea suferinței pînă la depărtarea ei aproape totală.

Mai consistente liric sînt poeziile din ultimul volum, („Noapte de grație", Eminescu, 1982). Amestecul de frondă și cinism, grefat pe fondul unui lirism crepuscular, produce frumoase poezii, simpatice bufonerii nostalgice în felul celor ale lui Radu Stanca. Poetul suferă acum de un fel de nervozitate lirică, starea de grație dinainte a devenit încordare și în spatele fiecărui gest se ghicește predispoziția pentru spectacolul galant-amar. (*Radu G. Țeposu*, Flacăra, nr. 20, din 20 mai 1983).

● Prin „Noapte de grație", George Damian obține o dublă răsplată : oferă o autentică mărturisire drept trofeu al unor îndelungate pînde și frămîntări în peisajul imaginației și al lumii, și dă versului său un sunet de corn grațios rechemînd amintiri și obsesii. Pretutindeni vibrațiile mecanismului clipelor neobosite stîrnesc o trăire elegiacă neprefăcută, o melancolie neîmbrăcată în stearină strălucitoare, ci-n mantia lacrimii pure. Simboluri cunoscute, unele bacoviene, reiterate (florile scuturîndu-se, ninsoarea anilor, toamna și cețurile reci, apa, călătoria veșnic amînată, apusul, umbra, femeile în negru, somnul, plonjonul în neant etc., etc.), primesc un statut parcă mai aparte în versurile poetului. (*Dumitru Țiganiuc*, Caiete botoșenene, nr. 9, septembrie 1983).

se face întuneric...

Se face întuneric și se-aude-n cerul celălalt
Un fel de plîns mocnit și dureros
Ast-noapte Doamnă eu te-am visat frumos
Și iarăși eram tînăr și înalt

Peste ființa mea ningeau luminile din zori
Acasă mama invoca un nou descîntec
Rugîndu-se ca să miroase-a flori
Trecînd prin apele pădurii ca un cîntec

Iar cu făcutul ultim dintre frați
Acoperit de viscolul din stele
Mă-ncumetam spre munții cei Carpați
Suflet și trup pe drumuri paralele

Se face întuneric și s-aude-n cerul celălalt
Un fel de plîns mocnit și dureros
Ast-noapte Doamnă eu te-am visat frumos
Și iarăși eram tînăr și înalt...

iubirea, ca o flacără de crin...

Floare de crin floare de crin
Ca un fior de salvatoare prelungire încă
Atunci cînd noi mai cutezam
Logodna-n liniștea din ierburi...
Prin bunii noștri prunci
Începem ca să presimțim
Mult mai tîrziu într-un final banal
Asfaltul trecerii spre bunul țintirim
Ființa noastră pasăre nevinovată
Deprinde-atuncea zborul celălalt
Înrourată crește floarea cea de crin
Cînd noi ne odihnim în liniștea-i curată
Purificați de-amețitorul ei venin
Și nici nu bănuim blestemele ce vin
Din anii cînd nemuritori fiind
Înmiresmînd a trupurilor noastră trecere
Iubirea-i ca o flacără de crin...

iar fîntînile albastre

N-auziți cum umblă caii ca un gînd spre zori de zi
Nechezînd peste pămîntul unde dorm stăpînii lor
N-auziți cum vine turma oilor ca o ninsoare
Pînă-n preajma unde-și nalță tîrgul turlele semețe
N-auziți cum trec țăranii pe sub stele coase lungi
Și cum casele rămase fără ei trosnesc prelung
Iar fîntînele albastre și-au mutat izvoarele
De nu au cum să-și mai facă cuib,
Cînd vin, cocoarele ?...

pîndă

Frig peste tot și numai urme
De undeva din hăuri gonașii se-auzeau
La dreapta mea cercînd să scurme
Pîndea cățeaua slobodă și rea

Frig peste tot hăitașii au tăcut
Pădurea-i taină iar omătul mut
Ascunde-n el cu flăcări de răcoare
Mistreți bătrîni și sfinte căprioare

Cățeaua — arc întins — se gudură și geme
În nări miros de fiară-adulmecînd
Mistreții mișcă muntele rupînd
Tăcerea din omături și din mine

La stînga ca un bici o armă a trosnit
Din văi cu sihle și prăpăstii dure
Gonașii fioros au hăulit
Zăpada arde-acoperită de fluturi de pădure

și eu atunci...

Și o să mor și o să-mi fie frig
Mai vîrstnicii mei morți or să zîmbească strîmb
Voi încerca să le explic, să strig
Dar ei mă vor urca pe-un dîmb
Un fel de deal l-am mai văzut cîndva
De mult de foarte multă vreme în tinerețea mea
Și o să-mi fie încă frig
Și o să uit să plîng și o să uit să strig
Doar mîna pîn-la raza ochiului s-o pun
Cu ea ca să rostesc, să pot să spun
Și-atuncea o să-mi fie și mai frig
Și n-o să pot să spun și n-o să pot să strig
Iar mîna o să-mi cadă ca un șoim înfrînt
Mă va ascunde frica în pămînt
Urcînd ca apa unui pașnic rîu
Mă veți găsi atunci în bob de grîu...

coloram

La început pomii cînd verde
Cînd trist mai ales trist
Apoi florile le culegem
Și ele cîntă uscat
Nu-i nimic răsădim altele
Pămîntul mai are putere
După flori ne colorăm ochii
Sau poate ochii-s flori colorate
Cu ei ne culegem iubitele
Culoarea mersului lor ne orbește
Și de atîta culoare cîntăm numai mov
Încetul cu încetul deprindem
Iarăși galbenul
În sfîrșit după o vreme
Și asta-i tare trist
Colorăm cuvintele unul cîte unul
Pînă ce toate au aceeași culoare
Și atunci este singura dată
Cînd vai nu mai putem fi triști...

se vede că...

Cel care a gîndit lumea
A fost un poet genial de-a trecut el așa de ușor
Prin atîtea-ncercări ; un fel de ecou
Al acelor dureri țîșnind din mulțimea
Care abia deprindea marea aventură pe două picioare
Și de atunci a devenit posibilă
Orice fel de-ncercare trucînd
Adevăruri rostite din veci
Ca să fii însă nu-i de ajuns
Să-ți petreci trupul alb
Sprijinit pe castelul de oase...

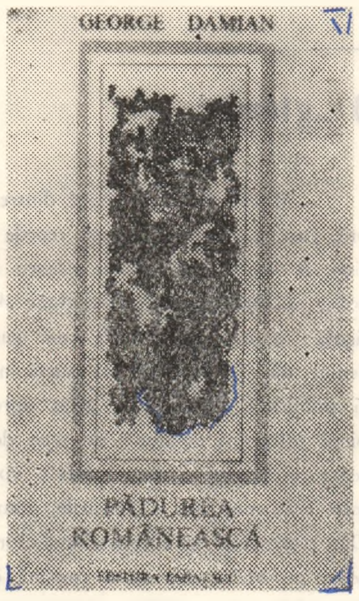
Debutează editorial cu volumul de versuri DIN NORD, Editura Junimea, 1972. A mai publicat : VREȚI S-AVEȚI ȘI VOI UN ZMEU ?, versuri pentru copii, Editura Junimea, 1973 ; PĂDUREA ROMÂNEASCĂ, versuri, Editura Eminescu, 1976 ; ACȚIUNEA PĂSTRĂVUL DE ARGINT, proză, Editura Ion Creangă, 1976 ; TÎRZIU, ÎN DECEMBRIE, versuri, Editura Junimea, 1982 ; NOAPTE DE GRAȚIE, versuri, Editura Eminescu, 1983.

Are în lucru la Editura Junimea din Iași volumul de versuri VÎNĂTORUL DE FLUTURI.

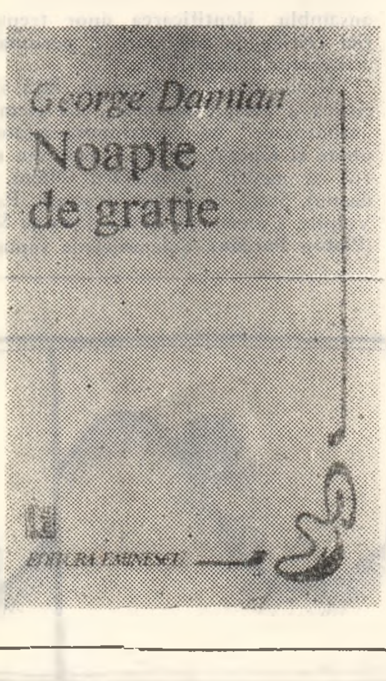
Colaborări la revistele : *România literară, Luceafărul, Tribuna, Convorbiri literare, Steaua, Familia, Cronica, Orizont, Ateneu, Pagini bucovinene* și *Caiete botoșenene.*

GEORGE DAMIAN

NKAM NTANE (Camerun)

simbol

Prelații nedreptății
lovesc pămîntul cu cîrja sacră a mizeriei.
Sticleții, microbi ai forței brutale,
țin predici despre calm.
Tunuri autopropulsate pentru viitorul război
îi obligă pe negri să salute o cîrpă
simbol de cer albastru
simbol de zăpadă albă
simbol de sînge roșu
Simbol de nimic pentru mine.

Traducere de Al. ȚENCHEA

DORIS MÜHRINGER (Austria)

poveste

Intr-o noapte, pe o stradă la numărul patru
Am găsit un om la temelia unei case noi.
De departe i-am auzit plînsetul,
Chemîndu-mă ca un nechezat de animal ostenit
Și el încovoiat în fața unei jumătăți de casă...
Pe genunchii goi murea un roșu felinar

Am petrecut împreună întreaga noapte fără să-i vorbesc
Și l-am lăsat să plîngă lîngă piatra dură
Omul era mut...

Traducere de George DAMIAN

ADRIAN MITCHELL (Anglia)

cine s-ar mai teme

Intr-o zi am fost lovit de adevăr.
De-atunci, vai, numai astfel o duc

Așa că înfășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Aud deșteptătorul țipînd cu durere,
N-am putut să-l opresc și m-am culcat din nou

Așa că toarnă-mi argint în urechi
Infășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Adesea ochii mi-i închid, tot ce văd e foc.
Intr-o carte de telefoane din marmură am încrustat
toate numele

Așa că astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Infășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Miroase a ars, sper să fie creierul meu de vină.
Dar nu-s decît miresme de margarete și mentă

Așa că înfundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Infășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Unde ai fost în timpul acelei ticăloșii ?
Jos lîngă Cenotaf dai pe gît o poșircă

Așa că leagă-mi limba cu alcool
Infundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Infășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Bombardierele-ți sînt pe poziție, conștiința ta e nulă,
Ținta e omul pe care-ncerci să-l sugrumi

Așa că spală-mi trupul cu blîndețe
Leagă-mi limba cu alcool
Infundă-mi nasul cu usturoi
Astupă-mi ochii cu păcură
Toarnă-mi argint în urechi
Infășoară-mi picioarele cu ghips
Spune-mi minciuni despre război.

Traducere de H. STAMATIN

CADRAN

O „glumă"

Mircea Nedelciu, unul dintre „desantiștii" prozei de ultimă oră, care a reușit să atragă repede privirile încurajatoare ale criticii, se confesează revistei *Ateneu* după cum urmează : „Un bun coleg al meu, un prozator tînăr deci, a făcut următoarea experiență : a încercat să afle cam cum era viața cotidiană în deceniul 60—70 folosind ca sursă numai proza românească scrisă și publicată atunci. N-a aflat aproape nimic". Cu alte cuvinte, bieții prozatori de-atunci au scris despre toate, numai despre existența de fiecare zi n-au suflat o vorbă. Probabil temele lor predilecte erau marțienii, OZN-urile, necuvîntătoarele ori flora spontană. Dar reproșurile la adresa „bătrînilor" nu se opresc aici. După părerea lui M.N. „literatura română din ultimii 30 de ani", căreia, de altfel, i-a și dedicat volumul său „Amendament la instinctul proprietății", oferă doar „sugestii de mare literatură". Ca atare, deducem noi, din toată această perioadă nu s-ar alege la o adică nici o carte demnă de a i se acorda calificativul de „mare literatură". De-aceea, lasă a se înțelege intervievatul din *Ateneu*, M.N. și colegii săi de generație nu prea au ce învăța de la înaintași. Pentru că scriitorilor în cauză le-a lipsit „știința" procedeelor moderne de elaborare a textelor, „știință" despre care M.N. vorbește cu o inexplicabilă autoritate. Teribilismul tînărului „desantist" merge însă pînă acolo încît recunoaște că chiar sus-pomenita dedicație („Se dedică literaturii române din ultimele trei decenii") n-a fost decît „o mică glumă".

Ioanid DELEANU

FELURIMI

● MEMENTO

„Se află suflete ticăloase care socotesc că e mai bine să fii porc satisfăcut decît om nefericit, și mai ales sînt din acelea care bocesc ceea ce se cheamă sfînta ignoranță. Însă cine a gustat omenia, o preferă, chiar în cea mai adîncă nefericire, îndestulării porcului. Așadar, spiritul aproapelui trebuie tulburat, scormonindu-l pînă în străfunduri și împlinindu-ne astfel îndatorirea de a fi milostiv, deșteptîndu-l pe cel ce doarme cînd se apropie o primejdie sau cînd se ivește prilejul de a ne bucura ochii cu ceva frumos. Trebuie să neliniștim spiritele și să le inoculăm dorințe puternice, chiar dacă nu vor vedea niciodată împlinindu-se cele dorite. Trebuie să-l scoatem pe Sancho de-acasă, și luîndu-l de lîngă nevastă și copii să-l facem să alerge în căutare de aventuri ; trebuie să-l facem om. Există o liniște adîncă, a străfundurilor sufletului nostru, și ea se dobîndește numai smulgîndu-ne din liniștea părelnică a vieții domestice". (Miguel de Unamuno, „Viața lui Don Quijote și Sancho", Editura Univers, 1973, p. 233).

„Nu te risipi. Concentrează-te. Nu te abate din drum dînd crezare zicerilor unora, care afirmă că bărbații nu sînt decît femei dilatate de căldură, sau că femeile nu sînt decît bărbați ascunși, pentru că poartă elemente masculine ascunse în măruntaiele lor". (Augusto Roa Bastos, „Eu, Supremul", Editura Univers, 1982, p. 562).

● DE GUSTIBUS...

„Pat egiptean «Sala», de două persoane, zice, am. Bucătărie poloneză, «Gdansk», am de asemenea deși accesoriile pentru ea s-a rătăcit nu-ș' pe unde. Am și bibliotecă cehoslovacă, însă cărți pentru ea — am măsurat chiar eu cu centimetrul ! — mai am nevoie exact de-un metru și douăzeci !" (Evgheni Evtușenko, „Dulce ținut al poamelor", Editura Minerva, 1983, p. 132).

● CEI MAI BUNI DINTRE NOI

„Copilul la rîndul lui, depășește pe cei mai mari prin surprinzătoarele sale daruri de asimilare, extrema sa disponibilitate intelectuală, bogăția spiritului de fabulație, puterea de comuniune cu viața secretă a lumii. Cei mai buni dintre noi se recrutează printre acei care nu au îngăduit nici uzurii cotidiene și nici obsesiei treburilor servile să atenteze împotriva sufletului lor de copil. Copilăria este aceea care deține făgăduința unei supraumanități" (Marcel Sendrail, „Înțelepciunea formelor", Editura Meridiane, 1983, p. 232).

Dumitru BRĂDĂȚAN

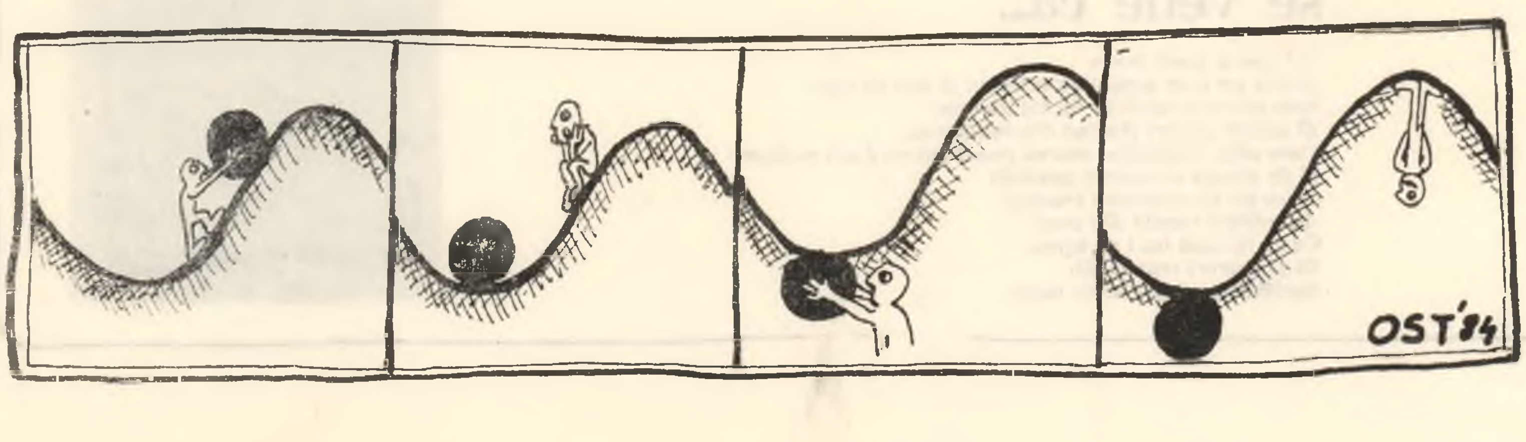
I. DRUMUL PRIN LITERATURĂ

(urmare din pagina I)

ansamblu, identificarea unor trepte evolutive suficiente intenției critice de conturare a personalității, distincte de pe acum, a literaturii bucovinene.

Mitul spațial se impune, fără îndoială, ca o primă caracteristică a acestei literaturi. Ca element de joncțiune a literaturii „arborosene" cu contemporaneitatea, mitul spațiului originar poate fi reperat, cu mai mare sau mai mică dificultate în Sertarul cu medalii **(Alexandru Oltea),** Destine din Nord **(Ion Beldeanu),** Satul cu oameni frumoși, Pasărea Phoenix **(Dragoș Vicol),** Vulpile, Oameni și munți **(George Sidorovici),** Scrisorile imperiale **(Platon Pardău),** Solemnitățile supușilor **(Ion Țugui) sau în aparent aridul roman** La lumina zilei **(Constantin Blănaru). Neputința desprinderii de concretul identificabil autobiografic ? De cele mai multe ori nu.**

Revenirea spre spațiul mitic trebuie înțeleasă — desigur, nu în toate cazurile — ca o încercare premeditată de afirmare și de personalizare estetică a spațiului bucovinean. Dacă celelalte provincii românești își creaseră prin Creangă, Sadoveanu, Slavici, Coșbuc, Odobescu, Goga sau Marin Preda criterii spirituale validate de conștiința marelui public, Bucovina mai avea nevoie de eforturi în această direcție. Există astăzi o dimensiune „Bucovina" în literatura română validată de același public ? O confirmă deplin Solemnitățile supușilor **și fascinantul ținut al Dornei din** Scrisorile imperiale.

Consemnări

● *„Decada culturii dornene"*. Tradiționala, deja, manifestare, desfășurată în perioada 20—29 februarie a.c., aflată la cea de-a IV-a ediție — „Decada culturii dornene" a dobîndit în acest an, deopotrivă, amploare, calitate sporită și, implicit, o mult mai largă audiență în rîndurile publicului local și ale numeroșilor oaspeți ai cunoscutei stațiuni balneare. In cadrul acțiunilor organizate, s-au detașat „Zilele teatrului dornean", realizate de teatrul popular din Vatra Dornei, în colaborare cu Ansamblul „Ciprian Porumbescu" din Suceava (care a prezentat opereta „Crai nou"), Teatrul „Mihai Eminescu" din Botoșani, și întîlnirea Cenaclului din Suceava al Uniunii Scriitorilor cu cenaclurile literare „Țara de Sus" din Cîmpulung Moldovenesc și „Lucian Blaga" din Vatra Dornei, întîlnire prilejuind lui George Damian, Corneliei Maria Savu, lui Gheorghe Lupu, Victor Ionescu și Gheorghe Ioniță semnificative lecturi din creația lor poetică. Simpozioane, mese rotunde, dezbateri, expoziții de artă plastică, de artă populară, de fotografie și filatelice, spectacole, concerte-lecții, medalioane muzicale etc., au completat larga paletă de acțiuni organizate cu acest prilej, manifestarea dorneană înscriindu-se astfel ca un moment aparte în viața spirituală a orașului sucevean. *(D.T.)*

● *Șezătoare literară.* Elevii și cadrele didactice de la Liceul industrial nr. 2 din Suceava i-au avut ca oaspeți pe poeții Ion Beldeanu, George Damian, Gh. Lupu și Marcel Mureșeanu în cadrul unei șezători literare organizate de cabinetul de limbă și literatură română de aici. Cu acest prilej a fost lansat volumul de versuri „Armura solară" de Ion Beldeanu, apărut recent la Editura Eminescu. Despre noul volum precum și despre cărțile de poezie ale celorlalți autori prezenți la manifestare editate în 1983 a vorbit prof. Octavian Nestor. Invitații au citit din creațiile lor și au acordat autografe. *(I.B.)*

● *Forum.* Cenaclul din Suceava al Uniunii Scriitorilor și-a reluat întîlnirile sale cu publicul, prezentînd recent pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor din localitate o nouă ediție a Revistei literar-artistice vorbite „Forum". Noul „număr" (10), a oferit participanților un sumar divers și atractiv din care n-au lipsit poezia (Marcel Mureșeanu, Ion Cozmei, Ion Drăgușanu, Victor Rusu, Viorica Petrovici), comentariul critic (Mihail Iordache), însemnările de reporter (Ion Beldeanu), eseul (Victor Rusu), notele de lector (D. Brădățan) sau pagina de literatură străină (Viorel Dârja). Rubricile revistei vorbite au fost punctate de reușite momente muzicale (Herna și Petru Horvat, Ioan Savin, Doina Șuțu, Liliana Șoiman și Marcela Grozavu) și de un emoționant recital de versuri datorat elevei Didona Horvat. *(I.B.)*

● *Expoziții.* La Galeria de artă din Suceava a avut loc expoziția de gravură Traian Rotaru. Această preocupare mai veche și constantă a autorului s-a materializat în peste treizeci de lucrări de bună factură plastică. O anume epicitate a tablourilor, puterea de evocare, realizarea tehnică impecabilă fac din grupajul semnat de Traian Rotaru un „partener" mai mult decît agreabil într-un dialog despre locuri și oameni. *(A.T.)*.

● Clubul *Femina* a găzduit prima expoziție de design vestimentar a arhitectei Ioana Nistor, prilejuind publicului sucevean întîlnirea cu o autoare pentru care fantezia și bunul gust sînt argumentele cele mai la îndemînă. *(A.T.)*

● *Tipărituri.* Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Suceava publică un nou volum de folclor, de această dată din ținutul Dornelor, culegere întocmită de Doru Scărlătescu, Grațian Jucan, Dragoș Nisioi. Prefața este semnată de conf. univ. dr. Vasile Adăscăliței, de la Universitatea din Iași. Coperta și grafica Ion Maftei. Redactor de carte Victor Rusu.

Cartea cuprinde un total de 395 de piese : 5 cîntece sociale, 162 doine și cîntece de dragoste și dor, 34 cîntece satirice, 183 strigături, 2 balade, 5 orații de nuntă, 3 plugușoare, un bocet, — culese într-un răstimp de 26 de ani (1951—1977), din 29 de localități de la 103 persoane (49 bărbați și 54 femei). Marea majoritate a pieselor adunate sînt de o mare frumusețe. *(George Macovei)*

REALIZATORI : Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare : Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48